

Котлова Л.О. Проблема морального становлення підлітків / Л.О. Котлова // II International scientific conference “Modernization of the educational system: world trends and national peculiarities”: Conference proceedings, February 22th, 2019. Kaunas: Izdevnieciba “Baltija Publishing”, P.86-87.

Секція 2. Актуальні питання практичної психології.

Котлова Л.О.,
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології розвитку та консультування
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНОГО СТАНОВЛЕННЯ ПІДЛІТКІВ

Питання морального розвитку дітей та підлітків є дуже важливим, так як має практичну спрямованість. Моральне становлення підростаючого покоління – це фундаментальна психолого-педагогічна проблема, вивченню якої присвячені праці закордонних та вітчизняних науковців.

Основними проблемами психології морального розвитку дитини є питання, пов'язані з розкриттям загальних закономірностей розвитку людини в онтогенезі, встановленням вікових етапів морального розвитку.

Основні новоутворення підліткового віку пов'язані з формуванням самосвідомості, стійкого розвитку Я, потреба в психологічному самовизначенні, розширенні внутрішніх перспектив. У підлітка складається розуміння оцінки власного Я, що виникає рефлексію власної поведінки. У старшому підлітковому віці формуються моральні та громадянські якості особистості як основа світогляду особистості.

На думку Д.І. Фельдштейна підлітковий вік – це період інтенсивного формування моральних переконань та ідеалів [8]. Л.І. Божович виділяє в

підлітковому віці виникнення нового рівня розвитку самосвідомості, для якого характерним є поява здатності і потреби пізнати себе як особистість [1]. В.А. Крутецький підкреслює, що в цьому віці постійно формуються ціннісні орієнтації, складові відносно стійких образів [4]. На думку І.С. Кона в підлітковому віці здійснює перехід від «зовнішнього» регулювання своєї поведінки до самокерування [3].

Особливість морального розвитку молодших підлітків за А. М. Прихожан, є амбівалентність моральної саморегуляції [7]. З однієї сторони, діти цього віку вже можуть ставити перед собою певні завдання і цілі, але, з іншого боку, самі ці норми часто є «квазіпереконаннями», які ґрунтуються на прийнятті норм групи однолітків.

А.І. Лаврененко дослідила стійкість моральних суджень школярів і показала, що під «тиском» однолітків і дорослих судження дітей істотно змінюються [5].

В роботах Л.І. Божович, В.Е. Чудновського показано, що підлітковий вік є найбільш сприйнятливим до суспільного впливу. Сприятливі умови для морального розвитку складаються при залученні підлітка в суспільно-корисну діяльність [1; 9].

У підлітковому віці продовжує розвиватися когнітивна сфера моральної свідомості. Моральні знання набувають стійкий характер і стають переконаннями. А. В. Зосімовський виділяє наступні критерії сформованості моральності підлітків: наявність у вихованців моральних знань, норм моралі; володіння визначеними способами дій, використовуючи моральні знання; емоційне (особистісне) прийняття ними заданих норм; відповідність реальної поведінки школярів їх свідомим нормам моралі [2].

Мартинов В.А., досліджуючи ступінь реалізації моральних знань в суспільно-корисній діяльності, експериментально встановив, що для

підлітків характерні три рівня сформованості власних цінностей: когнітивний, цінісний і поведінковий [6]. Ефективний перехід моральних знань в переконання підлітків відбувається в системі спеціально організованих стосунків. Система ціннісних орієнтацій в підлітковому віці призводить до того, що відбувається перетворення моральних цінностей в ціннісні орієнтації школярів.

Література:

1. Божович Л.И. Психологический анализ условий формирования строения гармонической личности.// Психология формирования и развития личности / Под ред. Л.И. Анцыферовой. – М., 1981. – С. 257-284.
2. Зосимовский А.В. Критерии моральной воспитанности личности // Проблема управления процессом формирования личности / Под ред. А.В.Зосимовского, Л.И. Рувинского. – М.: Изд. МГУ, 1972. – С. 50-57.
3. Кон И.С. В поисках себя: личность и ее самосознание. – М.: Политиздат. 1984. – 335 с.
4. Крутецкий В.А. Характеристика некоторых моральных понятий у старших школьников // Сб. Вопросы психологии нравственного развития школьников. – М.:. – 1962. – С.58-62.
5. Лавриненко А.И. Изучение устойчивости моральных суждений у школьников. // Вопросы психологии. – 1970. – № 2. – С.45-48.
6. Мартынов В.А. Психологические условия перехода нравственных знаний в убеждения подростков. – Дисс. канд. псих. н. – М., 1986. – 167 с.
7. Прихожан А.М. О возрастном подходе в нравственном воспитании детей // Вопросы психологии. – 1981. – №2. – С. 139-143.
8. Фельдштейн Д.И. Психология взросления: структурно-содержательные характеристики процесса развития личности: Избранные труды. – М.: МПСИ: Флинта, 1999. – 672 с.

9. Чудновский В.Э. Актуальные проблемы психологии становления убеждений // Вопросы психологии. – 1990. – № 5. – С.40-48.